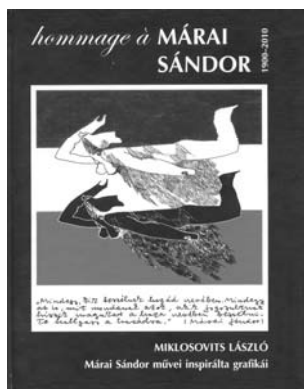

Miklosovits László Márai-könyve

GONDOLATFÜZÉS KÉPRŐL, SZÖVEGRŐL S ÖSSZEFONÓDÁSAIKRÓL

Szerzői kiadás
[Albertirsa], 2009
103 oldal

Ajándék-kötet. Jó ajándéknak kapni ilyen kötetet; ezt a kötetet.

Kicsiny, kézbe-való, csaknem zsebbe sülyeszthető, vékony és könnyű („karcsú”, ahogy ma szeretik nevezni), de egyben-tartott, finom tapintású.

Kép és szöveg, ahol azért jóval több a kép, de csakúgy hangsúlyos (ha nem is mindig egyformán *súlyos*) a szöveg. De minden oldal képként jelenik meg, vizuális jelenség – „multimediális műalkotás”, ím, az egész kötet.

Változatos is: kíváncsivá tesz a következő oldalra, szabad választást, várakozást szavatul. Nem nehezedik súlyként olvasójára, és nem is kötelező sorrendben olvasni lapjait.

Ugyanakkor enigma, mert nem könnyű (nem lehet) eldönteni, miként kapcsolódnak össze „a szavak és a dolgok”¹ Miklosovits–Márai (s szerzőtársaik) közös lapjain; mert a könyv nemcsak kettejüké.

Fekete – fehér – piros – zöld; piros – fehér – zöld s a fekete széles spektruma.

Megszoktuk, hogy a könyvekben, melyekkel dolgunk van, elsősorban a szöveg a számottevő. A szó uralkodik a látottak felett, a látottak birodalmában. A kép mint ornament: szolgál és aláfest, olvasói kondícióimban erősít, s az aprócska, fekete, de tartalmat hordozni hivatott betűket támogatja meg. Az illusztráció szerves tartozéka a könyvnek, optikailag festi alá az olvasottakat, színezi a szöveg keltette illúziót, kiváltotta érzetet.

Miklosovits László Márai-hommage könyvében mintha más történe, holott a könyvet az illusztrátor nem egyedül jegyzi: emlékező-felidéző társai az írás, a szó emberei. Az illusztráció e lapokon mégis kilép alárendelt státuszából, s főszereplőként áll Márai Sándor, az ünnepelt mellé.

Az illusztráció – megvilágítás, szemléltetés, megmagyarázás, de az illusztrációt készítő művészek már néhány évszázaddal ezelőtt is többet akartak, többet tettek pusztán szemléltetésnél, s a műfajban az autonóm művészi gesztus vált mind hangsúlyosabbá. A „megvilágítás és szemléltetés” interpretációvá és parafrázissá alakult. Éppen ez, ha nem több a Miklosovits László által járt út is.

¹ Michel Foucault jeles könyvének címét idézem: *A szavak és a dolgok. A társadalomtudományok archeológiája*. Ford. Romhányi Török Gábor. Osiris, Bp. 2000

Amikor Botticelli az egyik Medici herceg felkérésére az 1400-as évek végén elkészíti elmélkedésre ösztönző, intim rajzait Dante *Színjátékához*, kétségbe vonható-e a kongeniális és egyéni utat járó alkotóművész jelenléte? Az „illusztrátor” soha, így ma sem szorul védelemre és igazolásra. Picasso rászorult-e, amikor Balzac *Ismeretlen remekművéhez* készítette a szövegtől nem egyszer *csillagtávolokba* mozduló grafikáit?² Aligha, s a sort folytathatnánk, és folytassuk Miklosovitson!

Miklosovits László Zalaegerszegen született, onnan elszármazott grafikusművész, a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban végzett Budapesten Ujváry Lajos tanítványaként. A Pro Museo (1978) és a Nimród-érem (1995) tulajdonosa. Könyvtervező és illusztrátor, jeles folyóiratok (Élet és Irodalom, Nimród) számára is dolgozik. 1967 óta Pest megyében, Albertirsán él.

Márai Sándor születésének 110. jubileuma tiszteletére Miklosovits László albumba rendezte a „kassai polgár” inspirálta munkáit. A művész az elmúlt húsz év alatt egész sor grafikát készített Márai művei nyomán, most ezek közül válogatott. Valachi Anna bevezetője Márai és Miklosovits gondolati-lelki összetartozását, vonzasköreit tárja fel. Fried István, Szörényi László és Mészáros Tibor széljegyzetei asszociatívák, sokszor nem kötődnek direkt módon Máraihoz, ezzel ösztönöznek, kérdőjeleket állítanak, zaklatnak, kimozdítanak a nyugodt olvasói pozícióból, melyet egyébként egy ilyen finom, cizellált könyv ígér és jósol. De Márai Sándor sem a megnyugtató ember, s Miklosovits szálkás, méhfullánkos, réses, igen változatos grafikái e nyugtalan, baljós világhoz szabottak.

Miklosovits László Márai-gondolatképeit a kassai Thália Színház társalgójában is kiállította már, komoly figyelmet keltve (2000). Az Arany János költeményeihez készített album illusztrációi is egyszerre voltak a szalontai s a zala-albertirsai szerző alkotásai, de Márai esetében ennél is erősebb a szellemi összetartozás. Kulcsszavak, monomániásan ismételt mantrák, visszatérő dilemmák forgácsai idézik a Kassából indult s világgá ment vándort, s az apró utalásokat, mag-szavakat, képi idézeteket csakis a Márait töviről hegyére ismerő értheti teljesen (lásd például az *Emigránsként jegyzett darabot* vagy a *Valami megtörtént – Valaminek vége* kép-párokat, a hozzájuk tartozó Márai-történettel). A kötet széljegyzetelői, a két professzor s a hagyaték gondozói – ilyen mindent-értők, s mi, vonzódo olvasók, az ő nyomhagyásukon járunk, Márai szellemkét keresve. Szörényi professzor tömör, és iróniája fanyar; Fried István olykor prózaversben írja ekphrasziszait, Mészáros Tibor értelmez és tanulságot von le, Valachi Anna a recenzió mottóját is adhatná: „Ezért érintkezhetnek (ti. Márai és Miklosovits) virtuálisan – anélkül, hogy valaha is találkozhattak volna személyesen.” A reflexiók lejegyzőiben a Márai-művekhez való kötődésen túl közös, hogy Miklosovits Lászlóhoz régi keletű barátsággal fűződnek, s a grafikus maga kérte fel őket az együtt-munkálkodásra. Négyükön kívül Nagy Lászlót, Bella Istvánt, Weöres Sándort, Faludy Györgyöt, Vörösmartyt, Madáchnot, s még másokat is hallgathatunk Márai állandó szöveges jelenléte mellett. Az illusztrációkhoz nem egyszer csupán egy Márai gondolatfoszlány az ihlető, kézírással vagy szép tipográfiával.

Szóljunk még magukról a képekről, s e könyvről mint látványról, *multimediális etűdről!*

² Picasso oeuvre-jében már 1926-ban találunk az elbeszélés szövegéhez rendelt tustoll-rajzokat, melyek absztrakt kombinációként tekintenek ránk pontokba-vonalakba rendezve. Eredeti címűk: *Csillagképek*, a sorozat tizenhat rajzot tartalmaz.

A kötetben lapozó két oldalt szemlél egyszerre. Balról a szöveg(ek)et, jobbról a képet. Mindkét oldal tágas, sok a fehér, szabad tér, levegős és mozgalmas a tekintetnek. Szabályos és szabálytalan egyszerre, mert a címet/jegyzetsort aláhúzó vonal s a lapszám konstans és mérnöki elem; de az idézetek száma változó, tördeltsége változatos. Ritkábban (például: *Sebzett madár I–III.*, a recenzens egyik kiválasztottja) fekete a baloldali lap fehér betűkkel, amit pedig a grafikák végeznek feketével, fehérrel és áttűnő szürkével (a kaszai Dóm, a Márai-ház aláfestései – a recenzens nem oly régi látványemlékei), az meghaladja a színezés erőlehetőségeit. Megkapóak a geológiai rések, a föld fullánkos bemetszései mint visszatérő Márai-sebek a képeken, s megkapó a sokféle írás magukon a grafikákon, bennük, közöttük, alattuk; ferdén vagy szabályosan, szálkás magányban vagy tömbbe sűrítve.

Végül idézetet választanék a könyvből, s választok a grafikákból is egyet, *új társulást* (*association*) hozva létre Márai Sándor és Miklosovits László művei közt, a magam kéznyomával írva alá, őáltaluk, recenziómat.

A citátumot Márai Sándortól veszem, a második mondat központozásának sokértelmű hiánya Mednyánszky László napló-bejegyzéseire emlékeztet:

„A semmiből jövünk és eltűnünk a semmiben, minden más gyermekes képzelgés. Ami közben volt néha csodálatos mindig értelmetlen és céltalan.” (Napló, 1985)

(homage á MÁRAI SÁNDOR, 1900–2010; Miklosovits László Márai Sándor művei inspirálta grafikái; Valachi Anna, Szörényi László, Fried István és Mészáros Tibor gondolat-párhuzamai, asszociációi a képekhez és szövegekhez)

Szeged, 2010. március 15.

Cserjés Katalin